

Kargadoor

Jeugd en verbeteringsbeweging

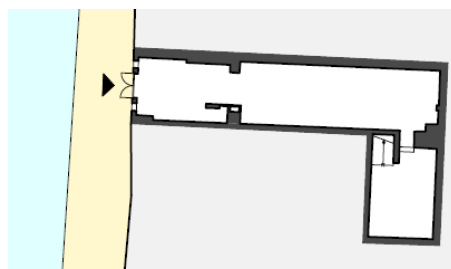

afbeelding 1. Onder de groene stip: Oudegracht 36 a/d Werf waar de Kargadoor is gevestigd (bron: Lukas de Jong Architectuur)

Onder het witte grachtenpand met blauwe accenten is de werfkelder van de Kargadoor gevestigd. Zowel de werfkelder als het pand erboven zijn sinds 1969 eigendom van de Kargadoor. De Kargadoor is tegenwoordig een doorsnee sociaal-maatschappelijk en cultureel centrum. Er worden optredens en lezingen gegeven en er kunnen ruimtes of zalen worden gehuurd voor besprekingen en borrels. In de jaren zestig was de Kargadoor echter het belangrijkste cultureel-maatschappelijk instituut voor Utrechtse jongeren. De activiteiten van het centrum waren ludiek en grensverleggend.

1958-1964: Jeugdwerk

De Kargadoor werd niet aan de Oudegracht opgericht, maar in Zuilen, aan Marnixlaan 142. Het centrum werd in 1958 opgericht door de vrijzinnig protestantse Robert Baeldestichting. De Kargadoor was een clubhuis dat zich de cultureel-maatschappelijke vorming van jongeren tussen de zestien en drieëntwintig jaar ten doel stelde. Het motto van de Kargadoor was 'Houd de jeugd van de straat!'.¹ De gedachte hierachter was dat de jeugd vatbaar was voor crimineel en losbandig gedrag als zij niets om handen had. De [vetkuiven](#) namen zij hiervoor als voorbeeld. De Kargadoor zag het daarom als haar taak sturing te geven aan en toezicht te houden op de zich anders vervelende jeugd.²

afbeelding 2. Kaart van Oudegracht 36, Kargadoor (bron: Lukas de Jong Architectuur)

¹ Utrechts Nieuwsblad, 'Robert Baeldestichting doet van zich spreken: Eerste fase: een bromfietsclub', 13 november 1958.

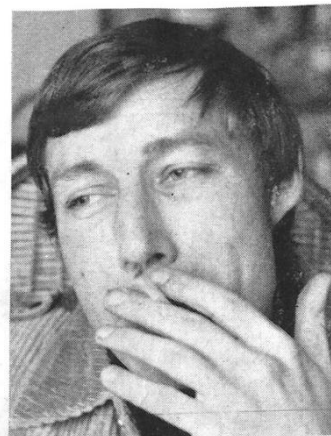
² Utrechts Nieuwsblad, 'Van Duinen gelooft in MASSA. Pré-brommertijdperk en brommertijdperk', 14 januari 1967.

Stef L. in 't Veld gaf leiding aan de jeugdactiviteiten van de Kargadoor, die vooral gericht waren op nut en arbeid.³ Zo hield de Kargadoor de jongeren tijdens de schoolvakantieperiode bezig met werkkampen, waar zij een positieve bijdrage aan de maatschappij leverden door, bijvoorbeeld, een gebouw voor het Groene Kruis te bouwen. Op het kamp werd ontspanning gevonden in zeilen, roeien en vissen.⁴

1964-1965: Terugloop

Stef L. in 't Veld verliet de Kargadoor in 1964.⁵ Voor de voortzetting van zijn werk waren nieuwe stafleden aangetreden: Koos van Duinen, Koos van Patje, Henk van der Post en Elga Zuiderman.

Koos van Duinen was door de heer In 't Veld tijdens een nationale jeugdwerkconferentie binnengehaald. Opleid aan de Akademie voor Sociale en Culturele Arbeid en met ervaring als jeugdleider in Enschede was Van Duinen geschikt om bij de Kargadoor als jeugdleider te werken. Wat hij in Utrecht echter aantrof was een uitgestorven clubhuis. Koos zag in dat de Kargadoor haar koers moest wijzigen, maar stuitte op weerstand bij de heer In 't Veld. In 't Veld zag zichzelf nog graag als leidinggevende en wilde geen afstand doen van het werk dat hij had opgebouwd.⁶

afbeelding 3. Koos van Duinen. 1970 (bron: HET UTRECHTS ARCHIEF, 1007-3 Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969, deel 3, 30954, foto: Bert Tiddens)

1965-1969: Centrum voor Ludieke Evenementen

Op 1 september 1965 kreeg Van Duinen de functie van hoofdleader van de Kargadoor.⁷ Hij wilde van Kargadoor het centrum van culturele activiteiten en ludieke evenementen maken. Het typische maatschappelijk vormingswerk

afbeelding 4. Ludieke Zaken in Kasieno, Wijk C, 1969. (Bron: HET UTRECHTS ARCHIEF, beeldbank, fotografische documenten, 68409)

³ Utrechts Nieuwsblad, 'Robert Baeldestichting doet van zich spreken: Eerste fase: een bromfietsclub'; Utrechts Nieuwsblad, 'Het gouden theater staat op poten: Jaap heeft 't voor elkaar', 6 december 1958.

⁴ Utrechts Nieuwsblad, 'De Kargadoor naar werkkamp', 8 juni 1963.

⁵ HUA, Utrecht, Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969 deel 3, 1007-3, 3054, Stukken betreffende de medewerking aan de inrichting door de Robert Baelde Stichting van een clubgebouw aan de Oudegracht 36 voor het jeugdwerk van het Jeugdcentrum De Kargadoor (1964) 1968-1971, Personeelsformulieren S.L. Huis in 't Veld.

⁶ Interview met Koos van Duinen, 2 december 2015.

⁷ HUA, Utrecht, Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969 deel 3, 1007-3, 3054, Stukken betreffende de medewerking aan de inrichting door de Robert Baelde Stichting van een clubgebouw aan de Oudegracht 36 voor het jeugdwerk van het Jeugdcentrum De Kargadoor (1964) 1968-1971, Personeelsformulieren J. van Duinen.

werd daarbij ingeruild voor cultuur en politiek, dat beter paste bij de belangstelling van een nieuwe groep jongeren.⁸ Deze groep noemde Van Duinen 'De vergeten middengroep', jongeren die tussen de arbeidersjeugd en de conventionele studenten in vielen.⁹ Dit waren tevens de zestien en zeventienjarige jongeren die zich niet aangetrokken voelden tot het reguliere jeugdwerk.¹⁰

Om deze groep te bereiken moest er een groot gebouw in de binnenstad komen, want 'de sterk provotaris geïnteresseerde massa van de jeugd, snakt naar ruimte.'¹¹ Vanwege het gebrek aan goedkope zalen konden allerlei

jongerenevenementen niet gerealiseerd worden. Daarbij was een locatie in de binnenstad van belang omdat de jeugd, die door de komst van de brommer niet meer gebonden was aan de eigen buurt, hier aanwezig was.¹²

afbeelding 5. Bunk Bessels. 1970
(bron:
<http://yellowdog.terheide.nl/enverder/LowlandsParadise67en68/Lowlands5/tabid/417/Default.aspx>)

In 1968 ging Van Duinen daarom een samenwerking aan met Bunk Bessels van de Utrechtse provogroep Volte. Na het succes van hun eerste samenwerking voor Nederland's eerste popfestival *The Flight to Lowlands Paradise* (1967) richtten zij op Paardenveld 8 in Wijk C het Jongerencentrum voor Ludieke Zaken, Kasieno op.¹³ Hier kregen jongeren de ruimte zich met 'modern-culturele activiteiten en recreatieve manifestaties en bijeenkomsten' bezig te houden. Voor de jongeren 'die minder geïnteresseerd zijn in de wat geavanceerde en uitgesproken activiteiten in Kasieno (...) en die een wat "rustigere" stijl prefereren' was er de [Raadskelder](#).¹⁴

⁸ Interview met Koos van Duinen, 2 december 2015.

⁹ *Na de oorlog 20: 1969: born to be wild*, televisieopname, regie Hans Heijnen, NPS, z.p., 47'57" (versie 16 mei 1995), http://www.npo.nl/na-de-oorlog-20-1969-born-to-be-wild/27-01-2014/WO_NTR_472588 (1 december 2015).

¹⁰ Utrechts Nieuwsblad, 'Van Duinen gelooft in MASSA'.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ HUA, Utrecht, Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969 deel 3, 1007-3, 3054, Stukken betreffende de medewerking aan de inrichting door de Robert Baelde Stichting van een clubgebouw aan de Oudegracht 36 voor het jeugdwerk van het Jeugdcentrum De Kargadoor (1964) 1968-1971, Voorbereidingen en functie Kargadoor in nieuwe pand Oudegracht, niet gearchiveerd.

¹⁴ HUA, Utrecht, Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969 deel 3, 1007-3, 3054, Stukken betreffende de medewerking aan de inrichting door de Robert Baelde Stichting van een clubgebouw aan de Oudegracht 36 voor het jeugdwerk van het Jeugdcentrum De Kargadoor (1964) 1968-1971, Diverse activiteiten – werkgroepen Kargadoor 1971-1972, niet gearchiveerd.

1969-1971: Centrum voor Informatieve Communicatie

Kasieno stond onder de verantwoordelijkheid van Volte en de Kargadoor huurde er ruimtes voor de eigen activiteiten. Deze constructie bleek voor de Kargadoor geen constructieve oplossing en er was behoefte aan een vaste werkruimte voor de stafleden van de Kargadoor in de binnenstad. In 1969 werd daarom met subsidie van de gemeente het pand aan Oudegracht 36 door de Kargadoor aangekocht.¹⁵

afbeelding 6. Krantenkop over de Kargadoor. In het artikel werd beklag gedaan over de nieuwe politieke richting (bron: Het Centrum, 5 februari 1969)

afbeelding 7. Kargadoor van tegenwoordig. 26 maart 2013 (bron: Wikipedia, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kargadoor_Pand_Maart_2013_1.jpg)

Rond de verhuizing naar de Oudegracht veranderde de Kargadoor van een gezelligheids- en ontmoetingscentrum in een organisatiecentrum voor alternatieve groeperingen. Dit waren alle groepen die een tegenreactie boden op de bestaande maatschappij, zoals feministen, politieke activisten en homoseksuelen.

Bij de opening van het nieuwe pand in 1970 kondigde Van Duinen aan dat de Kargadoor voortaan het 'Centrum voor Informatieve Communicatie Kargadoor' zou heten. De reden was dat de idealen van vele actiegroepen in voorgaande jaren niet werden gerealiseerd door een tekort aan methodologische kennis en wetenschappelijke verdieping. De Kargadoor zag hiervoor de oplossing, namelijk het oprichten van de Alternatieve Volkshogeschool. 'Een centrum, dat iedere beweging informatie en begeleiding – zonodig onder deskundige leiding zal geven.'¹⁶ Kortom, het ondersteunen van groepen die een alternatieve maatschappij wilden realiseren kwam centraal te staan. Hiermee bewoog de Kargadoor zich richting een gepolitiseerde vorm van de jeugdbeweging.¹⁷

¹⁵ HUA, Utrecht, Gemeentebestuur van Utrecht 1813-1969 deel 3, 1007-3, 3054, Stukken betreffende de medewerking aan de inrichting door de Robert Baelde Stichting van een clubgebouw aan de Oudegracht 36 voor het jeugdwerk van het Jeugdcentrum De Kargadoor (1964) 1968-1971, Diverse activiteiten – werkgroepen Kargadoor 1971-1972, De Kargadoor: een alternatieve hogeschool? Of: hoe een beweging zichzelf een basis verschaft.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

1971-1973: Stichting Vrije Sentra en vertrek Van Duinen

De Robert Baeldestichting was in de jaren zestig de subsidieverstrekker van de Kargadoor, de Raadskelder en cultuurcentrum RASA (voorheen Kasieno) geweest. In 1971 kon de stichting echter geen subsidies meer verstrekken omdat dit financieel niet meer haalbaar was. De drie jongerencentra gingen in september 1971 daarom op in de Stichting Vrije Sentra (SVS), een initiatief van Koos van Duinen.¹⁸ De nieuwe organisatievorm zorgde voor frustratie en spanningen onder de bestuursleden. De Kargadoor en de Raadskelder kwamen in conflict door persoonlijke onenigheden en een machtsgeschil. Daarbij had de leiding van de Raadskelder Koos van Duinen 'Kolonel van Duinen' genoemd. In een tijd waarin Griekenland werd bestuurd door een fascistische kolonel, was dit een ernstige belediging. Kort daarna vertrok Van Duinen, gevolgd door zijn belangrijkste stafleden Jetta Ernst en Joep van Gameren, waarna de Utrechtse tegenbeweging tot een einde kwam.¹⁹ Hierna vercommercialiseerde de Kargadoor om open te kunnen blijven en was de aandacht gericht op zalenverhuur en faciliteitendiensten. Tot op de dag van vandaag is dat zo gebleven.

afbeelding 8. Staf van de Kargadoor in 1970, v.l.n.r. 1970 Marga, Marja, Jetta Ernst, Joep van Gameren, Koos van Duinen, Kees (bron: privécollectie Jetta Ernst)

¹⁸ Jaarverslagen omvattend de projecten: Kargadoor, Raadskelder en Rasa, ZK 49441, Stichting Vrije Sentra (Utrecht) augustus 1977-juni 1978, IISG, Amsterdam.

¹⁹ Interview met Koos van Duinen en Jetta Ernst, 2 december 2015.